

UNIVERZITET U NOVOM SADU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSEK ZA MEDISKE STUDIJE

CENTAR ZA ISTRAZIVANJE RELIGIJE,
POLITIKE I DRUŠTVA
NOVI SAD

Za izdavača

dr Ivana Zivančević Sekeruš
dr Nikola Knežević

Uredivački kolegijum:

dr Dubravka Valić Nedeljković

dr Srdan Sremac

dr Nikola Knežević

mr Dinko Grubonjić

Akademski odbor:

dr Nebojša Majstorović, dr Dubravka Valić-Nedeljković, dr Žolt Lazar, dr Željko Kaluderović, dr Nikola Knežević, dr Srdan Sremac, dr Zarko Puhovski, dr Zdravko Grebo, dr Dejan Donev

Recenzenti:

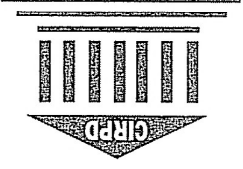
dr Rade Veljanovski, dr Darko Gavrilović, dr Dubravka Valić Nedeljković, dr Dejan Pralica, dr Vladimir Barović, dr Zlatiborka Popov Momčinović, dr Nikola Knežević, dr Srdan Sremac, mr Dinko Grubonjić

Lektura i korektura: Dragana Prodanović

Ovaj zbornik je štampan povodom 60. godišnjice osnivanja Filozofskog fakulteta u Novom Sadu i povodom 10. godišnjice osnivanja Odsjeka za medijske studije na istom fakultetu

Medijska istraživanja - Knjiga VI

ULOGA MEDIJA U NORMALIZACIJI ODNOSA NA ZAPADNOM
BALKANU

Novi Sad, 2014.

Dejan Donev

*Institut za novinarstvo, medije i komunikaciju, Pravni fakultet „Justinijan I“,
Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij“, Skoplje, R. Makedonija*

**GOVOR MRŽNJE U MEDIJIMA U FUNKCIJI DEGRADIRANJA
KONCEPTA
ETIČKI ODGOVORNOG NOVINARSTVA**

APSTRAKT

U situaciji postmoderne, posebno u uslovima konstantne propagande koju sledi podsticanje strahova i predrasuda, postaje neophodno ponovno pronalaženje i povratak moralnog imperativa u novinarskoj profesiji. Ovo posebno važi u uslovima kada je prenošenje i ustupanje javnog prostora u službi govora mržnje u obliku rasne, verske i nacionalne mržnje, zatim mizoginije, homofobije, kao i makedonskih specijaliteta: „partijske pripadnosti“, „pripadnika civilnog društva“ i „novinara“, koji su suprotni konceptu etičkog i odgovornog novinarstva zato što odgovornost za javno iskazanu reč ne pripada samo autoru, nego i onome ko omogućuje da se takva reč čuje dalje. Prethodno znači da u odnosu na sve učestaliju disperziju govora mržnje, treba odgovoriti njegovim prepoznavanjem, markiranjem, delegitimiranjem, procesuiranjem, kao i sa podizanjem kulture dijaloga, tj. sa izgradnjom, implementacijom i praktikovanjem etički odgovornog novinarstva.

Ključne reči: govor mržnje, etika, novinarstvo.

Uvod

U situaciji postmoderne, posebno u uslovima konstantne propagande koju sledi podsticanje strahova i predrasuda, postaje neophodno ponovno pronalaženje i povratak moralnog imperativa u novinarskoj profesiji. On se, sa svoje strane, mora oslanjati na koncept odgovornosti i maksime: „onaj koji pasivno prihvata nasilje, podjednako je uključen u njega kao i onaj koji ga sprovodi“. Štaviše, ovo se dešava u uslovima kada je postmoderna negde već „ubila“, a negde pokušava ubiti

novinarski subjekat kao takav, nepotreban, nudeći izlaz preko tehničko-tehnoških dostignuća i razvoja, a time izražavajući „sumnju u kartezijanski ego kao i kršćei predstave o transcendentnom subjektu, koji su bili središte u najvećem delu evropske filozofije, od Renesa Dekarta naovamo“ (Mathews 1996: 138).

Sledstveno, prethodno „ukazuje na postojanje krize identiteta novinarstva, koju posebno treba tražiti i istražiti u svetlu krize koja se dogodila prelaskom od moderne u postmodernu doba“ (Джонс 2011: 289). Naime, proglašavanje kraja novinarstva, pre svega je rezultat proglašavanja kraja ideologije (Daniel Bel), proglašavanja kraja istorije (Frensis Fukujama), nauke (Džon Horgan) i samog sveta (Džon Lesli), što je samo „predupređivanje istorijskog procesa u kasnom kapitalizmu koji pokazuje zavisnost novinarstva kao kulturne prakse od ekonomskih načela marketinga i nove informacione tehnologije“ (Hart 1996: 21).

Medutim, pošto tendencije koje pokazuju države u 21 veku, tj. tendencije ka izgradnji što je moguće usavršenije forme demokratije, ukoliko želimo, u ovom kontekstu, otvoreno, slobodno, demokratsko društvo koje bi samo sebe odredivalo, onda smo više nego odgovorni za njegovu realizaciju preko unapređivanja kulture komunikacije koju razvijamo u medijima i sa njima, tj. preko novinarstva i njegovog glavnog moralnog subjekta – novinara. To je moguće samo onda „kada se teoretski i praktično potrudimo da razvijemo sposobnost, spremnost da posvetimo pažnju etici u novinarstvu i medijima, koja se ne meri kvantitetom, nego kvalitetom“ (Bauer, 2007: 7), odnosno razvijanju, implementaciji i primeni novinarstvo bi postali kolektori podlih strasti, slika društvenog haosa u kome se prekida kontinuitet i destabilizuje sistem društvenih normi, a time i samo moderno

društvo“ (Джонс 2011: 155).

Govor mržnje – realna opasnost za degradiranje novinarskog profesionalizma

Iz mnoštva negativnosti koji su u opticaju u javnom medijskom prostoru, posebno se ističe govor mržnje zbog značaja i mogućih velikih posledica njegove

upotrebe, a koja jedino znači širenje puta primitivnog populizma i različitih oblika netolerancije i isključivosti. To je zato što izazivaćka i uvredljiva retorika i glorifikovanje nasimih metoda na koje poziva govor mržnje, proizvode antisocijalne stavove i ponašanje, dok kod ekstremističkih grupa, podstiče nasilje. Istovremeno, jedna od štetnih posledica koje daje primena govora mržnje jeste i stvaranje, u najvećem delu društva, kulture neujednosti u kojoj se neskriveno neprijateljsvo servira milionima oduševljenih primatelja u medijskom prostoru, dok „uvreda sopstvenog suseda postaje masovni sport“ (Deji 2004: 333).

Radi se dakle o jednom obliku „verbalnog izražavanja mržnje, šovinizma, rasizma i ksenofobije, sa ciljem satanizovanja određenih rasnih, etničkih, nacionalnih, konfesionalnih ili političkih grupacija“ (Rutović 2011: 326) koji je često prikriven stereotipima i predrasudama prema svemu što je drugačije i različito. Plastičnije prikazano, govor mržnje se najviše razmatra kao „nepodnošljivo prostaštvo i populistički darvinizam, tj. javno i dugotrajno etničko čišćenje javne scene na osnovu politike, nacionalne, verske i seksualne pripadnosti“ (Pavićević 13. 9. 2006), i koji je uvek javan i usmeren prema nekom koji je drugačiji i različit od nas, tj. obeležja ovog društveno vrlo opasnog fenomena jasno se spoznaju u trenutku kada se isti kolektivizuje.

U ovom kontekstu, govor mržnje predstavlja etičkasno sredstvo za manipulaciju radi ostvarivanja različitih ciljeva, postavljenih od strane različitih interesnih grupa i moćnih pojedinaca „koje se upotrebljava prvenstveno za objašnjavanje (najčešće konfliktnih) interesa između različitih društvenih grupa, a ne za svakodnevene nesuglasice između dve ili više jedinki“ (Vasović 2002: 16). To znači da za razliku od individualne mržnje u međuljudskim odnosima, govor mržnje nije determiniran ličnim karakteristikama aktera, nego njihovom pripadnošću različitim socijalnim grupama ili drugim kategorijama koje tolerišu, dozvoljavaju, podstrekavaju i ohrabruju takav tip ponašanja. „Isti nije pitanje pojedinačnog, nego opšteg osećaja morala, tj. javne moralnosti. Između ostalog, posledica govora mržnje je i izazivanje negativnog osećaja kod svih (ili u najvećem broju) članova

grupa kome je upućen, dakle, širi se negativan socio-kulturni stereotip i predrasuda prema onima koji su različiti i na taj način se direktno kreira ambijent socijalne diskriminacije“ (Vasović 2002: 17).

Prethodno rečeno samo potvrđuje saznanje da, između ostalog, „ovaj proces simplifikuje kompleksnosti i nameće grupno razmišljanje kao jedini model razrešavanja ..., a u nedostatku kritičke opservacije mediji postaju još jedan predstavnik ... i oni mogu da izgube granicu profesionalizma izazivajući, nekad čak i nesvesno, nadolazak stereotipa, predrasuda, pretencioznog jezika i nacionalističke paranoje u mejnstrim diskursu“ (Про Медиа & Центар за развој на медиуми 2010: 17), nadopunjene vulgarnom potrebom senzacionalizma. U ovom kontekstu, svakodnevna medijska praksa jeste dobar pokazatelj da resursi mržnje koji se oslobađaju preko govora, ukoliko im se da dovoljno javnog prostora, postaju inicijalne kapisle mržnje, kapaciteti slepog i bespogovornog negiranja drugog i različitog.

U praksi, u uslovima kada je prenošenje i ustupanje javnog prostora u službi govora mržnje u obliku rasne, verske i nacionalne mržnje, zatim mizoginije, homofobije, logično je pretpostaviti nepobitnost da govor mržnje direktno upućuje na tekstualnost i strategiju reprezentovanja preko kojih medijska praksa dobija svoje značenje i vrednost. U ovakvim uslovima nužan je susret sa ideologijom, koja nije samo zbir lažnih tvrdnji, nego aktivni društveni tekst u kojem određena stvar koja izgleda na jedan način, bude doživljena na taj isti način, praveći most, od verovatnih stavova do borbenih parola. Ako se uzme u obzir i istorijska geneza ovog problema, može se slobodno reći da su glavni generatori govora mržnje političke ili ideološke gurpacije, potpomognute od onih intelektualnih i duhovnih krugova koji im se priključuju ubeđeni u isto ili su uključeni u isto zbog određenih interesa.

Time, „da bi govor mržnje u medijima mogao opstati, tj. uopšte da može uspostaviti obrazac razumevanja i efektivnosti označavanja, mora postojati situacija u kojoj ne postoji mogućnost suprotstavljanja ideološkoj sili medijskih poruka, tj.

ne postoji kritička kontrateža medijske specifikovane jednoobraznosti“ (Sebić 2010: 5), a ovakvom situacijom i praksom jednoobraznog medijskog govora, bar na prostorima ex Jugoslavije, svaka država, novinarstvo i mediji obiluju, jer ne postoji ili se u najmanju ruku, ne dozvoljava mogućnost artikulacije različitog vrednosnog koda.

Kao potvrda ovog, na tlu Republike Makedonije, kada je prenošenje i ustupanje javnog prostora u službi govora mržnje, kao najčešći oblici, specijaliteti s kojima se susrećemo u medijskom prostoru su svakako partijska pripadnost, termin „pripadnici civilnog društva“, ali i negativna konotacija termina „novinar“. Ovaj naširoko rasprostranjeni primitivizam koristi se posebno za skupljanje jeftinih političkih poena, kao i za razgorevanje najnižih strasti kod potencijalnih glasača, ali ne tako retko koristi se i za očuvanje i tekuće održavanje vlasti, kao i za njeno skidanje od strane oponentata, posebno u zemljama u tranziciji, kao i u multikulturalnim društvima, sa proverenim patriotskim receptima govora mržnje za nacionalno „oslobođenje“ i stvaranje „čiste“ teritorije, začinjeni ratnom retorikom i koji ne čine ništa nego glorifikuju nacionalistički diskurs koji proizvodi mitologizovanu verziju istorije i iskrivljene percepcije sadašnjosti.

Ovako, ono što je alogično u čitavoj situaciji jeste tvrdnja da sa jedne strane imamo tendenciju priključavanja ka velikoj evropskoj porodici, zbir najbolje upražnjavane demokratije do sada, a sa druge strane imamo neshvatljivi pokušaj korišćenja govora mržnje, za koji je više nego jasno da najviše škodi prethodno predstavljenom trendu. Naime, znajući da je demokratija politički sistem koji štiti prava manjinskih grupa, bez obzira na to da li su oni političke, verske, etničke ili neke druge, govor mržnje je najopasniji neprijatelj demokratije. Zato, zadatak demokratije je ne samo da štiti pravo slobodnog izražavanja mišljenja, nego i zakonski da sankcioniše i moralno izoluje i uskrati pravo javnog govora svima onima koje šire govor mržnje, ne dozvoljavajući drugima pravo na različito mišljenje. „Civilno društvo ne zavisi od državne ili društvene kontrole izražavanja, nego se problemu treba prići sa etičkog aspekta. Naime, čak i oni koji preziru

Ovo dobija na težini i traži ozbiljnost u pristupu pošto „pri radanju, čovek je prazan list papira koji se tokom vremena ispisuje od strane roditelja, nastavnika, prijatelja, medija...“ (Robinson & Garatt 2006: 11), pa problem nastaje kad mlade i neinformisane osobe, bez izgrađenog pravog nivoa medijske pismenosti, podležu opštoj psihози i koriste se simbolima zla koji su ponudeni preko medija, tj. novinara i onoga što oni kreiraju, ali i ukoliko su samo prenosioi.

U ovom kontekstu opravdana je i tvrdnja da se novinari i mediji ne percipiraju samo kao deo problema, nego već i kao deo rešenja problema. Mediji i medijski profesionalci imaju i trebaju preuzeti u praksi jednu od glavnih uloga u borbi protiv diskriminacije i u ohrabrivanju interkulturalnog dijaloga, kako sastavni delovi etički odgovornog novinarstva. Prepoznavanjem i osudom diskriminacije, govora mržnje i nasilja nad marginaliziranim grupama, novinari mogu i trebaju pomoći u prevazilaženju nejednakosti i poveredama osnovnih prava. Na ovome se insistira jer bez medija, kao dela šireg gradanskog društva, borba protiv svih oblika diskriminacije, protiv govora mržnje i protiv svih oblika nasilja, ne može se zamisliti. Ključna uloga novinara i medija jeste u omogućavanju da se glas svih ljudi može čuti!

Prethodno rečeno je više nego nužno u uslovima kada je javni diskurs kontaminiran stalnim obrascima, dramatičnim padom pristojnosti i humanosti, kada je i etično i profesionalno novinarstvo, koje ima ulogu svesti u/na društvu, praktički umrtvljeno. Ali, i pored toga što se svaki pokušaj praktičkovanja etički odgovornog novinarstva pretvara u veoma tešku i nezahvalnu zadaću, ipak ono nije i nemoguća misija!

Naime, koncept etički odgovornog novinarstva, osim njegovih ranije spomenutih elemenata pre svega u bavljenju govorom mržnje, primarno se bazira na pokušaju da uništenti temelji novinarstva budu izgrađeni iz „pepela“, tj. da novinarstvo bude „spašeno“ i to od njegovog nositelja – onoga koji bi trebao biti etičan, odnosno odgovoran, znači novinar! Ali, najpre, novinar mora „spasiti“ sam sebe, tj. suočiti se sa gubljenjem svoje subjektivnosti, kao i nadvladati svoju

uljudnost, imaju pravo da zatraže gestoprimitstvo vladavice sa koje bi štitili svoje poruke. Ali, zaposleni u medijima, osim u slučajuu kada zakon nalaze slobodu pristupa, nemaju moralnu obavezu da se prilagodavaju dobavljačima govora mržnje“ (Deji 2004: 336–337), nego preko jednog razrađenog i u praksi sprovođljivog koncept etičnog i odgovornog novinarstva, da ne podležu istom.

To je tako jer odgovornost za javno iskazanu reč ne pripada samo autoru, nego i onome ko daje mogućnost da se takva reč čuje dalje. Novinari imaju tu tešku obavezu da to spreče, odnosno da to ne prihvataju, a posebno kada je izraženo na verbalnom nivou. Upravo zbog toga se i poziva etika u pomoć, u konkretnom slučaju koncept etički odgovornog novinarstva preko razrade i praktičkovanja onoga što Levinas naziva „etička odgovornost“, tj. etički nivo koji je osnov za odgovornost prema drugome, njegovo uvažavanje ne kao „nešto drugo“, nego kao moje drugo „ja“.

Koncept etički odgovornog novinarstva kao protivmera govoru mržnje

Ali, iako u medijskom prostoru preko komunikacijskih odvoda postoji potreba uključivanja medija i novinara u borbi protiv diskriminacije i protiv negativnih predrasuda, stereotipa i praktičkovanja govora mržnje, neteko, mediji i dalje otvoreno promovišu diskriminatorske stavove i socijalnu isključivost, posebno pripadnika marginalizovanih grupa, pa čak i upotrebu govora mržnje po raznim osnovama. Zato se smatra da prepoznavanje i poštovanje razlika jeste nužna osnovna komponenta u ispravnom razvijanju i primenjivanju koncepta etičnog i odgovornog novinarstva, jer stereotipi u medijima redukuju i/ili prenaubrežu razlike, a negativni stereotipi učvršćuju socijalne predrasude i nejednakosti. U ovom kontekstu, mediji imaju etičku dužnost da paze na pojavu negativne stereotipizacije, podsticanje mržnje i govora mržnje prema određenim grupama u društvu ili na njihovu posrednu ili neposrednu stigmatizaciju“ (Trpajhocki et al. 2013: 33), pre svega zbog efekta kumulativnog dejstva kojeg ima govor mržnje.

neautentičnost, tj. da se uspostavi novinar na novim temeljima kao etička i odgovorna osoba.

To znači da izlaz iz krize može da se potraži u ljudskoj osobi, zato što je osoba „vrh, gde započinju svi putevi sveta“ (Mounier 1990: 9). Postavljanje „etičke zgrade“ (Kovačić 2001) novinarskog izveštavanja znači da novinar nije usamljena individua, nego je on osoba koja postaje takva u ličnom odnosu prema drugom čoveku. Vraćanje novinara kao etičkog subjekta u novinarstvu bi omogućilo prepoznavanje identiteta i budućnost (razvoja) profesije.

U ovakvoj situaciji i u ovom konceptu, pošto je u novinarstvu, normativno, novinar Onaj ko je novinarski subjekt, nositelj odluka i delanja, kao i onaj koji pokreće i vodi komunikacijsko delovanje – on treba da povрати kontrolu i uticaj i svesno da usmeri sopstvenu aktivnost, kao i da pokuša da ispuni svoje profesionalne uloge koje su mu kao mogućnost dodeljene zbog njegove profesionalne kompetencije. Novinar treba da nadzire temeljne procese u medijskoj stvarnosti, a to je skupljanje informacija (njihovo traženje i primanje), selekcija događaja i fakata, oblikovanje izveštaja (izbor žanra i jezičkih sredstava). Drugim rečima, baš ova profesionalna novinarska kompetencija dodeljuje mu mesto subjekta na osnovu kojeg se razlikuje od ostalih koji su uključeni u komunikacijski proces.

U ovom smeru pozicioniranja koncepta etičnog i odgovornog novinarstva, treba da se prihvati i saznanje da danas komunikacija nije samo temeljna pretpostavka za međusobno razumevanje, nego i nasušna potreba u uspostavljanju kvaliteta života. Komunikacija se u savremenom svetu nesumljivo temelji na tri tačke: poverenje, razumevanje i dijalog, „koji su u neposrednoj ljudskoj i profesionalnoj komunikaciji mnogo naglašeni i bez njih svaka komunikacija se, u stvari, svodi na manipulacije ili indoktrinaciju ili lažnu sliku stvarnosti - bez obzira na to da li se radi o pojedincu, naciji ili opštim društvenim kretanjima“ (Gavranović 2009: 27).

U isto vreme, potrebno je i preći sa zastarelog tipa informisanja iz autoritativnog jednopartijskog sistema, koji je nastojao da medije podredi svojoj

politici i ciljevima, pritom koristeći razne modalitete pritiska, diskriminacije, korišćenja govora mržnje i negiranja osnovnih ljudskih prava, prema izgradnji i uspostavljanju novog medijskog sistema i nove medijske društvene strategije, koji će u potpunosti poštovati slobodu izražavanja medija i novinarstva.¹ Otuda, ova nova medijska društvena strategija treba da se bazira na načelima uspostavljanja informisane, budne i aktivne javnosti!

Na kraju krajeva, u pitanju je opstanak esencijalne novinarske misije – govoriti istinu, biti nezavisan i odgovoran prema drugima koji istovremeno treba da ponesu i deo odgovornosti, a koje u odnosu na sve češće širenje govora mržnje, treba odgovoriti njegovim prepoznavanjem, markiranjem, delegitimisanjem, procesuiranjem, kao i sa podizanjem kulture dijaloga, tj. sa izgradnjom, implementacijom i praktikovanjem etički odgovornog novinarstva koje za sopstveni subjekt mora ponovo vratiti novinara kao središnju tačku u medijsku oetičenu stvarnost.

Zaključak

Ono prema čemu tendiramo, posebno nakon napuštanja jednog određenog oblika društvenog uređenja i obaveze prihvatanja i priključivanja ka drugom, naprednijem, govori dovoljno da nam je osnovna misija realizacija civilnog društva koje se karakteriše većim brojem institucija koje su nezavisne od državne vlasti, čijim posredstvom bi se prvenstveno mogli izražavati interesi građana. Sasvim je logično da odavde proizilazi i građanska priroda medija – potpuno i na vreme informisati građane o svim događajima i procesima u samom društvu, ali i šire, pri čemu oni treba da budu svedoci svih društvenih događaja i dostupni svim subjektima koji su deo jednog društva, čime bi se omogućila i realizacija etičke dužnosti korisnika medija, odnosno aktivno prihvatanje odgovornosti građana.

Ali ipak, teorija je jedno, dok praksa, nažalost, zna ponekad da bude obeshrabrujuća i da demantuje, posebno kada mediji odstupaju od svoje osnovne

¹ Sloboda medija i izražavanja zavisi od nezavisnog sudstva, pa je svaki iskorak u ovom smeru puna i najkonkretnija podrška slobodi medija.

informativne misije i funkcije dajući primere negativnoj praksi koja je ispunjena posebno različitim oblicima podstrekivačkog govora mržnje, netolerantnosti, stereotipa, predrasuda i slično. Time, oni, umesto da budu izraziti primer profesionalnog delovanja jedne određene branše, umesto da budu „(komunikativno) mesto za razmenu saznanja društva o sebi, društvena agencija“ u kojoj se ogleda onaj proces društvene prakse preko kojeg se društvo jedino može konstituisati“ (Đonev 2011: 191), prostor preko kojeg „se stvaraju smernice za bilo koji oblik kreiranja, vertikalno kroz istorijski razvoj i horizontalno, kroz njegovu društvenu različitost“ (Bauer 2007: 8–9), oruđe za demokratizaciju koje treba pravilno da oblikuje javno mnjenje, mediji postaju sredstvo za homogeno oblikovanje mase po nacionalnoj, etičkoj, verskoj, rasnoj pripadnosti i osnova za (samo)identifikaciju. Logika posledica jasna je i poražavajuća – odumiranje demokratiskog cilja i nastojanja, kao i kulturološko unazađenje, tj. nužno pucanje, probijanje civilizacijskog omota. Upravo zbog toga odgovor je samo u implementaciji, praktikovanju i razvijanju etički odgovornog novinarstva.

LITERATURA

- Bauer, A. Thomas (2007). *Mediji za otvoreno društvo*. Zagreb: ICEJ.
 DeJl, Luis Alvin (2004). *Etika u medijima – Primeri i kontraverze*.
 Beograd: Medija Centar.
 Đonev, Dejan (2011). *Етика во новинарството*. Скопје: УКИМ.
 Gavranović, Ante (2009). „Društveni dijalog i etika“, *Mediana*, br. 5.
 Dubrovnik: Univerzitet u Dubrovniku.
 Hardt, Hanno (1996). „The End of Journalism: Media and Network in the United States“, *The Public*, 3 (3).
 Kovacic, Melita Poler (2001). *Mesto subjekta v sodobni novinarski etiki*.
 Ljoktopcka disceptacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

SUMMARY

DEJAN ĐONEV HATE SPEECH IN MEDIA IN FUNCTION OF DEGRADATION OF THE CONCEPT OF ETHICALLY RESPONSIBLE JOURNALISM

nauka, Centar za liberalno-demokratske studije.

- Mathews, Eric (1996). *Twentieth-Century French Philosophy*. Oxford: Oxford University Press.
 Mounier, Emmanuel (1990). *Oseba in dejanje*. Ljubljana: Društvo 2000.
 Pavičević, Borko. *Danas*. 13. 9. 2006.
 Pro Medija & Internet za razvoj na medijima (2010). *Govor na omraza vo buvarskime i vo makedonskite medijumi: pruvicni i reshennja*.
 Robinson, Dave & Chris Garatt (2006). *Etika*. Zagreb: Jesenski i Turk.
 Rutović, Zeljko (2011). *Digitalni Demos*. Podgorica: Grafo Srpa Gora.
 Sebić, Mirko (2010). „Uvod“, *Medijska kultura*, No. 1. Nikšić: NVO Civilni forum.
 Trajanovski, Žarko & Tamara Čaušević & Roberto Beličanin (2013). *Medijume, govorot na omraza i margsnaintzpranite grumi*. Скопје: Коалиција Секуларни и здравствени права на маргинализираниите заедници.
 Vasović, Mirjana (2002). *Govor mržnje*. Beograd: Fakultet političkih nauka, Centar za liberalno-demokratske studije.

In the situation of postmodernism, especially in conditions of constant propaganda that is followed by the stimulation of fear and prejudice, it becomes necessary once again to re-locate and return the moral imperative in journalism. It, in turn, must rely on the concept of responsibility and the maxim: „one who passively accepts the violence it is equally involved in it as the one who carries it out“. This is especially true in circumstances where the transfer and consigning of public space is in service of hate speech in the form of racial, religious and national hatred, then misogyny, homophobia, as well as Macedonian specialities: „party affiliation“, „members of „civil society“ and „journalists“, which are contrary to the concept of ethical and responsible journalism because the responsibility for publicly expressed word does not belong only to the author, but also to the other person that makes possible such a word to be read further. Because of that, journalists have that heavy

responsibility to prevent this, i.e. not to accept violence, even when it is expressed on verbal level. However, when the public discourse is contaminated with constant fights, dramatic decline of decency and humanity..., the journalism that is ethical and professional and have the role of conscience in society, is practically numbed and any attempt of practicing this kind of journalism turns in a particularly difficult and thankless, but not impossible mission. Ultimately, it is the survival of essential journalistic mission – to tell the truth, to be independent and responsible to others! This means that in respect of the frequent dispersion of hate speech, we should respond to its identification, marking, delegitimation, processing, as well as raising the culture of dialogue, i.e. with building, implementation and practicing ethically responsible journalism.

Keywords: hate speech, ethics, journalism.

UDK 070.16:316.77]:174(497.11)

Ивана Стојановић Прелевић,

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Департман за новинарство

Ивана Стојковић,

Универзитет у Београду, Факултет политичких наука, студент докторских студија на смеру Студије културе и медија

Милена Милутиновић,

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Департман за новинарство

**СЕНЗИБИЛНОСТ И СЕНЗАЦИОНАЛИЗАМ У ИЗВЕШТАВАЊУ
ШТАМПАНИХ МЕДИЈА О НАРОДИМА У РЕГИОНУ: АНАЛИЗА
САДРЖАЈА БЛИЦ, ПОЛИТИКА И КУРИР**

АПСТРАКТ

Професионално и истинито информисање медија о догађајима у друштвеној заједници, али и о народима у региону води у отвореност друштва према другим народима и доприноси смањењу етничке дистанце међу њима. Када се говори о извештавању о народима у региону, ауторке се питају да ли постоји новинарска сензибилност, посебно у односу на осетљиве теме које се тичу односа обе стране. Отуда потреба за истраживањем присуства сензационализма и сензибилности у извештавању дневних листова у Србији о народима у региону. Истраживање је обављено у периду од 5. 8. до 12. 8. 2013. године. Полазна хипотеза у раду је да је у листу *Курир* који се сврстава у таблоиде, најприсутнији сензационализам и несензибилност. У анализи три дневна листа (*Блиц*, *Политика* и *Курир*) коришћена је квантитативно-квалитативна метода. Резултати квантитативне анализе показују да у листовима *Блиц* и *Курир* највећи простор народи у региону добијају у рубрици „Хроника“ (у *Блицу* 14,55%, у *Куриру* 24,06%). Лист *Политика* има посебну рубрику „Свет/регион“ која обавештава о народима – суседима. Квалитативна анализа садржаја показује да је највећи проценат сензационализма присутан у листу *Курир* (15 наслова и текстова од укупно 56), затим *Политика* (7 наслова и текстова од укупно 55), а најмању присутност сензационализма бележи *Блиц* (5 наслова и текстова од укупно 48). Одсуство сензибилности је најприсутније у *Куриру* (8 наслова и текстова) и *Политици* (4 наслова и текста), док су у *Блицу* присутна три оваква текста.

Кључне речи: сензационализам, сензибилност, објективност, истинитост, говор мржње